

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologiæ Moralis

Busenbaum, Hermann

Monasterii Westphaliæ

Cap. II. De Excommunicatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40957

VI. Dari potest absolutio sub conditione de futuro contingenti ; cum sit actus jurisdictionis externæ, qui conditionatus esse potest. Communiter tamen non expedit sic absolvi: si enim reus absolutionem meretur, non debet apponi conditio, si non meretur, non debet absolvi.

VII. Potest etiam dari absolutio ad reincidentiam, id est, pro certo actu & tempore, quo transacto reincidat : item sub certo onere, quo non impleto, censura reviviscat.

VIII. Probabilius est, eum qui habet potestatem absolvendi in foro conscientie à censura, posse id facere etiam extra confessionem, ut contra Navar. Suar. & alios docet Sanch. l. 8. de matr. d. 16. Con. Dian. &c.

CAPUT II.

De Excommunicatione.

DUBIUM I.

Quid sit, & quotuplex?

Resp. Excommunicatio est censura, per quam quis privatur communione Ecclesie. Estque duplex: Minor, quæ tantum privat usu passivo, seu receptione Sacramentorum, & Major, quæ etiam dicitur Anathema, ac in jure ferè semper nomine excommunicationis intelligitur, privatque omni communione Ecclesiastica, secundum dicenda. Per hanc Majorem excommunicatus, rursus est duplex: Toleratus, quem fi-
deles

deles non tenentur vitare: Non toleratus, quem tenentur vitare. Et quidem post *Concilium Constantiense*, non tolerati sunt hi tantum. 1. Notorius Clerici percussor, de quo *infra*. 2. Quivis nominatim excommunicatus, & specialiter ac publicè denunciatus. *Vnde resolves.*

I. In Germania Catholici securè communicant cum iis, qui notoriè sunt Hæretici, & consequenter excommunicati, quia non sunt nominatim excommunicati, ac publicè denunciati.

II. Non teneris vitare eum, quem scis peccasse contra legem, per quam illi, etiam in particulari, sub pœna excommunicationis aliquid est vetitum, vel præceptum: quia requiritur, ut per sententiam expressam & specialem contra personam in particulari, post peccatum commissum, censura sit publicata, v.g. ut Joannes sit denunciatus excommunicatus; vel saltem ita exprimaturs persona, ut non liceat de ea dubitare, v.g. excommunicamus talis loci Decanum, Prætozem.

III. Licet dicatur, Excommunicamus Petrum, v.g. incendiarium, & ejus complices, solus Petrus vitandus est, non verò alii, etsi sint notorii: quia sententia quoad illos, est tantum generalis, & non specialis contra certam personam.

IV. Non teneris vitare eum, qui privatim in conclavi est denunciatus: quia id non est factum publicè: ad hoc enim requiritur, ut sententia legatur, vel affigatur aliquo loco celebri, v.g. in templo tempore concionis, vel aliter pro more regionis.

DU.

DUBIUM II.

Ob quam causam incurratur, & quem effectum habeat excommunicatio Minor?

Resp. Incurritur ob unicam tantum causam, si quis nimirum cum excommunicato majore excommunicatione communicet iis casibus, quibus non licet. Effectus ejus est, privatio sacramentorum perceptionis. *v. Laym. l. 1. s. 3. p. 2. cap. 3.* Unde resolves.

I. Cum jura dicunt, communicantem cum excommunicato incurrere similem excommunicationem, sensus est, quod similiter, id est, verè excommunicetur, licet minore.

II. Propter communicationem cum excommunicato minore excommunicatione, etiam nominatim denunciato, nulla incurritur censura.

III. Et si excommunicatus minore excommunicatione, recipiendo aliquod Sacramentum non incurrat irregularitatem, graviter tamen peccat administrando verò, probabile est, nec venialiter peccare.

IV. Incurritur hæc censura, et si quis propter levitatem materiae tantum venialiter peccet, v. g. confabulando nominatim excommunicato, quando non licet: secus, si sit veniale propter imperfectum usum rationis: quia poena infligitur propter actum, qui quantum est ex se, sufficit ad mortale.

v. Et si

V. Etsi peccatum veniale possit omitti in confessione, non tamen illud, cui hæc censura est annexa, ne Sacramentum in ea recipiatur. Unde etiam Confessarii ordinariè prius absolvunt fideles ab omni vinculo excommunicationis, etiam minoris, deinde à peccatis.

VI. Ab hac excommunicatione lata à jure, absolvere potest Parochus, & quisquis potest à mortalibus; cum non sit reservata. An verò qui potest absolvere à veniali, habente annexam hanc excommunicationem, possit etiam ab ipsa, quidam affirmant, ut *Navar. & Tol.* alii probabilius negant, ut *Suar. Con.* quia sicut hæc absolutio est distincta à sacramentali, ita etiam ad eam requiritur distincta jurisdictio, quæ nusquam conceditur omnibus Sacerdotibus, v. *Laym. l. 1. c. 2. p. 2. ca. 3.*

DUBIUM III.

Quos effectus habeat excommunicatio Major?

Resp. Habet duplices; Mediatos, & Immediatos.

Mediati, sive remoti sunt hi:

- I. Irregularitas, quam excommunicatus incurrit, exercendo actum alicujus ordinis.
- II. Si excommunicatus toto anno in excommunicatione contumaciter persistat, & ut jura loquuntur, infordeat, sit suspectus de hæresi, & contra eum ut talem procedi potest, ex *Trid. sess. 25. cap. 3.* ideoque (si crimen grave, & beneficii privatione dignum commisit) privandus est beneficio.

ficio: imò etsi crimen non sit adeo grave, sitamen ad hæresis suspicionem purgandam citeur, tanquam hæreticus privari debet. *Bonac. d. 2. q. 2. p. ultim. ex Rebuff. Diaz. Navar. &c.*

Immediati effectus sunt sequentes.

I. Privat susceptione & usu passivo sacramentorū: unde nullus excommunicatus sive toleratus, sive non, potest ea licitè recipere sub mortali, nisi excuset ignorantia invincibilis, metus mortis, infamiæ, jacturæ bonorum, quia censura non obligat cum tanto rigore. *Lay. l. 1. t. 5. p. 2. c. 2.*

Dixi, *licitè*: quia validè suscipit omnia, saltem quoad substantiam, præter Pœnitentiæ; imò etiam hoc, si adsit ignorantia inculpabilis; dummodo cætera ad essentiam Sacramenti requisita non desint: quia per censuram non fit incapax absolutionis, etsi prohibeatur eam recipere, priusquam absolvatur à censura. *Bon. d. 2. q. 2. p. 1. ex Fill. Suar. Con. &c.* Nec obstare, etiam si ex cōmunicatio sit reservata, vel Confessarius sciens peccata habere annexam excommunicationem; tamen ex materia absolvat, docet *Dian p. 3. t. 4. R. 78. ex Con. Suar. &c. & p. 5. t. 9. R. 53.*

II. Privat (saltem non toleratos) communibus Ecclesiæ suffragiis, orationibus, & fructu indulgentiarum non tamen privatis. Unde non tantum quis privatus, sed etiam sacerdos potest, tanquam persona privata, pro excommunicatis orare, etiam in publicis precibus, & sacro; imò actionem sacrificandi, prout pendet à merito
privato

privato operantis, offerre, vel ejus in Momento in particulari meminisse.

Dixi, *tantum privata*: quia ut minister Ecclesie non potest. Hinc irritæ sunt ac nullæ omnes preces, quas pro excommunicato in persona Ecclesie, intercedentis pro ipso, Deo offert, adeoque privatur omnibus bonis, quæ in gratiâ Ecclesie Deus concessurus fuisset.

III. Privat usu activo Sacramentorum & administratione. Quæ tamen excommunicato tolerato, & ad id requisito, & se non ingerenti quandoque est licita, v. g. si sit pastor, cujus subditi teneantur audire sacrum, nec sit alius qui celebret: imò si etiam non Parochus fortè rogetur, & invitetur ad celebrandum. Ac licet communis doctrina sit apud *Laym. hic c. 4.* peccare fideles, si sine causa necessitatis, vel magnæ utilitatis, talem inducant ad Sacramentorum administrationem, quando alius minister haberi potest: contrarium tamen est probabile, ob facultatem concessam à *Concil. Constant.* cum talibus communicandi: & hinc nec illum, qui petit à tali Sacramentum, nec ipsummet excommunicatum, si conferat, præcisè ob censuram peccare. *Laym. l. c. n. 5. ex Soto. & Sanch. l. 7. de matr. d. 9. n. 8.* Idè docet *Bon. d. 2. q. 2. p. 2. 5. 2. ex Vasq. Suar. &c.* Non tolerato autem illicita est Sacramenti administratio, præterquam in casu extremæ necessitatis: extra quam validè illud administrat, præterquam Pœnitentiam, quia hæc requirit jurisdictionem, quâ ipse caret. v. *Laym. hic c. 2. Bon. l. c.*

IV. Pri-

IV. Privatio usus divinatorum officiorum : ita ut non tantum careat eorum fructu , sed etiam sub mortali iis nequeat interesse parte notabili , ita ut moraliter censeatur cum aliis communicare ; nisi excuset ignorantia , vel necessitas vitandi scandali , aliave iusta causa , *Bon. l. c. p. 3. §. 1. ex Suar. Fil. &c.* Similiter peccant etiam alii , qui cum excommunicato vitando eidem Missæ intersunt , ut ex communi docet *Bon. l. c. n. 9. contra Durand.* quia participant cum illo in divinis. Aliud tamen esset , si transiens per Ecclesiam aliud tractaret , vel breviter privatim aut omnino separatim oraret , aut si aliis unum sacrum audientibus , ipse aliud audiret : quia sic moraliter non censeretur communicare cum aliis , nec conjungi ad unam orationem fundendam. *Bo. l. c. n. 16. ex Suar. Henric. Fill. Con. &c.* Aclinet peccatum hoc ex genere suo sit mortale , ex parvitate tamen materiæ subinde tantum est veniale , ut si exigua pars Missæ , v. g. usque ad Evangelium tantum , cum illo audiat. *Avila Dian. p. 5. t. 5. R. 21.* vel si horæ privatim cum eo recitentur. *Dian. p. 5. t. 9. R. 89 ex Suar. & alii 9.* Porro per divina officia intelliguntur sacrificium Missæ , publica oratio , processio , cantus horarum , benedictio olei , aquæ , candelarum , & cætera annexa ordini Clericali , quæ solenniter fiunt , (excepta concione) in quibus licet alii fideles non teneantur vitare toleratum , tenentur tamen non toleratum sub mortali vitare , nisi vel levitas materiæ , ignorantia , aut simile quid excuset. Unde si talis præsens sit , moneri debet ut recedat : si no-

lit, d
nisi t
ob q
offic
inch
inch
pro
prob
stro
inclu
dece
proc
sacru
cri ;
etian
illis,
cum,
lio p
pecc
V
nulla
& ec
etian
ficio
tur p
com
excu
conc
2. c. 3
quar
fruct
ideo

lit, debet extrudi, vel exportari, licet sit Sacerdos: nisi tamen gravius inde timeatur incommodum ob quod, si expelli non possit, omittendum est officium, etiam die festo, & celebrans nondum inchoato Canone debet abrumpere Missam; si inchoavit, potest cæteris abeuntibus sacrum prosequi, vel abrumpere, ob sententiæ utriusque probabilitatem: si consecravit, debet, solo ministro manente, pergere usque ad communionem inclusivè, & reliqua perficere in sacristia, vel alio decenti loco. Quid si excommunicatus negligat procurare absolutiouem eo fine, ut non audiat sacrum die festo, peccat mortaliter omissione facti; secus si alia de causa negligat. Quod si etiam obligatus est ad Horas, non excusatur ab illis, (etsi non debeat dicere, *Dominus vobiscum*, sed *Domine exaudi, &c.*) quas si cum alio privatim legat, venialiter tantum videtur peccare.

V. Collatio Beneficii facta excommunicato nulla est, uti & præsentatio, vel electio, institutio, & confirmatio. Ratio, quia excommunicatus, etiam toleratus, non potest communicare in officio, proindeque incapax est beneficii, quod datur propter officium. Idque licet ignoretur excommunicatio; quia ignorantia invincibilis etsi excuset à culpa, non tamen supplet defectum conditionis requisitæ ad valorem actus. *v. Less. l. 2. c. 34. d. 2.* Imo probabile est, excommunicatū, quamvis beneficio ante obtento non privetur, fructus tamen & distributiones non facere suas, ideoque eas teneri restituere; etiam ante sententiam

etiam iudicis: quia est privatus officio; fructus autem dantur propter officium, velut merces propter opus. Ita *Suar. & alij contra Sanch. & Con.* qui probabiliter putant, ex consuetudine non teneri ante sententiam, modò per se, vel alium, inserviat beneficio.

VI. Privat communicatione forensi. Unde excommunicatus nequit esse Judex, Advocatus, Procurator, (licet pro semet ipso respondere possit ipse. *Con. Prap. Dian. p. 5. t. 9. R. III.*) actor, tabellio, testis, &c. ita ut contra excommunicatum, etiam toleratum, semper possit reus excipere. Quod si non faciat nec iudex eum repellat, valida eius acta erunt, si sit toleratus: secus est, de iudice non tolerato, cum sit privatus jurisdictione, v. *Lay. ca. 2. Dia. p. 5. t. 9. R. 112. 113.* Non potest etiam esse tutor aut Curator, *Dia. p. 5. t. 9. R. 115. ex Sylv.* Neq; testamenti executor, *Dian. p. 8. t. 9. R. 2. ex Carp. &c. contra Sanch. Lugo. &c.* Si tamen non fiat oppositio, validè exequitur *Ib.* Nec potest ipse testari licet, etsi faciat validè, etiam cum excommunicatum instituit heredem, *Suar. Vill. Merc. &c. cum Dian. l. c. 119.* Denique contractus omnes ab eo facti (etsi sint illiciti, & ratione eorum non detur actio in foro externo durante executione) valent nisi fiant ab eo ut persona publica, vel Ministro ratione muneris vel beneficij: quia tunc spectant ad jurisdictionem, quæ suspensa est. *Dian. p. 5. t. 9. R. 128. ex Con. Fill. Mercer. &c.*

VII. Excommunicatus non toleratus priva-

ur usu jurisdictionis. Unde non potest valide eligere, conferre, præsentare, ferre leges vel sententiam: & qui sic beneficium à non tolerato accipit, dicendus est intrusus, ac proinde tenetur, sine alia juris declaratione, beneficium unà cum fructibus relinquere.

Dixi, non toleratus: quia acta tolerati probabile est esse valida. ob bonum commune: graviter tamen peccat, si absque necessitate talia exerceat.

VIII. Non toleratus privatur Ecclesiasticâ sepulturâ, ut non possit in loco sacro, seu benedicto sepeliri: & si contrarium fiat, ac corpora discerni possint, debet exhumari, nec in eo loco divina peragi ante reconciliationem.

Dixi, non toleratus: quia Ecclesia non polluitur, etsi hæreticus, non speciatim denunciatus, in ea sepeliatur, ut docet *Suar. Laym.* & alij. Jure nihilominus id prohibent Episcopi in Germania, eò quòd inter cæteras pœnas non communicantium in Paschate, etiam statuatur privatio sepulturæ Ecclesiasticæ.

IX. Excommunicatus privatur omni alia civili communicatione fidelium, ita ut ipse non possit cum aliis, & si non toleratus, etiam alii cum ipso non possint communicare: idque in casibus hoc versu comprehensis:

Os, orare, vale, communitio, mensa, negatur:

Dicitur I. Os, per quod intelligitur osculum, & omne colloquium, etiam privatum, item per nutus, literas, internuncium, & quodvis signum benevolentiae,

Dicitur

Dicitur II. *Orare*, id est omnis communicatio in divinis, de qua supra.

Dicitur III. *Vale*, quod comprehendit omnem salutationem, (saltem honorificam) verbo, vel signo, vel amplexu; & secundum quosdam, etiam resalutationem, eò quòd sit actus observantia. Sed contrarium videtur verius, quia est solutio debiti. Imò *Satyr. &c.* cum *Dian. p. 5. t. 9. R. 16.* putant probabile, quod sola verbalis saluatio sit prohibita, non autem alia signa, v.g. aperiendo caput, &c. quæ urbanitatis causa fieri solent.

Dicitur IV. *Communia*, quæ comprehendit omnem contractum (qui tamen validus est, si fiat) item cohabitationem, cooperationem, societatem, v.g. in contractibus, ita ut mortaliter censeatur communicare; quòd prudens æstimabit: unde nec iter cum eo tanquam cum socio facere licet.

Dicitur V. *Mensa*, per quam intelligitur omnis convictus, & connubia, per modum societatis & commercii; qualis non est, si casu incidas in idem hospitium, iter, mensam, imò lectum. v. *Bon. d. 2. q. 2. p. 6. §. 1. & 2.*

Quæres I. Quale peccatum sit communicare cum excommunicato non tolerato?

Resp. Communicatio in divinis censeatur mortale, propter gravitatem materiæ, in civilibus autem, (etsi inducat minorem excommunicationem) secluso tamẽ contemptu, tantum est veniale regulariter, *Suar. Bauny. &c. Dia p. 7. t. 11. R. 47.* Quod addo, quia aliquando est mortale, ut si

ut si quis cum excommunicato communicet in eodē crimine, v. g. si quis concubinam excommunicatam cognoscat.

Quæres II. An aliquando liceat cum non tolerato communicare?

Resp. Quod sic, extra divina, in his quinque casibus. 1. In casu utilitatis, sive spiritualis ipsius excommunicati, v. g. ut convertatur, sive alterius, ut ab excommunicato consilium petat, quod ab alio habere non potest; sive etiam utilitas temporalis, v. g. ut ab eo restitutio, vel debitum ex contractu petatur. Contractus tamen novos cum ipso inire non licet, et si inaneantur; sunt validi, cum nulla sit lex irritans. 2. Si in casu legis matrimonialis: quomodo uxori licet communicare cum marito, & contrā, nisi factum sit divortium *Dian. p. 5. t. 9. R. 122.* non tamen sponso de futuro cum sponsa, *l. c. R. 136.* ex *Sayr. Sanch. & Fill.* 3. In casu subjectionis: quomodo possunt filii etiam emancipati, (addit *Dian. p. 5. t. 9. R. 118. 119* ex *Corn. Fill. Hur. & c.* etiam adoptivi, vel illegitimi, imò etiam nepotes, pronepotes, & in eodem genere affines,) communicare parenti; servi, & ancillæ Domino: si ante excommunicationem fuerint in servitio. Similiter religiosi Prælato: non tamen nisi quod eam communicationem, quæ ab habitantibus in eadem familia evitari non potest. *Dis. l. c. R. 127.* contra *Sotum. v. Fill. tr. 12. ca. 8. n. 203. Lay. & Bon. l. c.* 4. In casu ignorantæ, iuris, vel facti. 5. In casu necessitatis, sive animæ, sive corporis, sive bonorum temporalium: qui casus hoc versu comprehenduntur.

Vtile, lex, humilis, res ignorata, necesse.

Maria

DUBI.

DUBIUM IV.

Ob quas causas incurratur excommunicatio Major.

Cum hæ multæ sint, variæ sunt etiam excommunicationes, quæ in 4. potissimum classes dividuntur: nam aliæ nulli, aliæ Episcopo, aliæ Pontifici per Bullam Cœnæ, aliæ eidem extra illam reservantur.

ARTICULUS I.

Quæ sint excommunicationes non reservatæ?

Resp. I. Ex jure antiquo usitatores sunt sequentes.

Contra Omnes. 1. In vexantes Ecclesiasticos, quod non elegerint eum, pro quo rogati fuerant. 2. In directores Monialium, si foveant discordias in electione. 3. In extorquentes absolutionem à censura per vim, aut metum. 4. In compellentes Ecclesiasticos, ut laicis submittant jura Ecclesiæ. 5. In docentes leges, vel medicinam religiosos, qui dimiserunt habitum, vel eos retinentes in suis scholis. 6. In sepelientes tempore interdicti, vel interdictos, vel excommunicatos non toleratos, vel manifestos usurarios. 7. In impediens visitatores Monialium. 8. In Contrahentes matrimonium in gradibus prohibitis, vel cum Monialibus.

9. In

9. In edentes Glossas in Tridentinum. 10. In imprimentes libros sine superiorum licentia. 11. In præcipientes suis subditis, ne officia communia reipublicæ exhibeant Ecclesiasticis, v. g. ne iis vendant, coquant panes, &c. 12. In Doctores & Professores non facientes professionem fidei, ubi recepta est Bulla *Pii IV.* 13. In negligentes administrare iustitiam Ecclesiasticis. 14. In potestates foventes usuras.

Contra Clericos. 1. In Clericos in dignitate constitutos, aut Sacerdotes, audientes publicè jus, aut medicinam. 2. In Sacerdotes recipientes præfecturas seculares. 3. In Clericos minores Episcopis, locantes domos usurariis. 4. In alienantes bona Ecclesiæ; vel locantes ultra triennium. 5. In impugnantes in concionibus montes pietatis. 6. In contrahentes matrimonium, si fiat in sacris. 7. In fictè resignantes, vel permutantes beneficia. 8. In præsumptes absolvere à casibus Bullæ Cœnæ.

Contra Religiosos. 1. In audientes Leges vel medicinam extra claustra. 2. In habitum temerè dimittentes, vel matrimonium contrahentes. 3. In instituentes novum ordinem. 4. Adeuntes curias Principum, ad nocendum suis monasteriis, vel Prælati. 5. Tenentes arma sine licentia intra claustra. 6. Non servantes interdictum, quando servatur à Cathedrali. *v. Fill. tom. I. r. 14. 15. ca. 84. Bon. d. 3. p. 5. §. 1. n. 36.*

Resp. II. Supradictis adjectæ sunt à *Tridentino* sequentes, quæ valent, ubi illud est receptum.

1. In imprimentes, imprimi mandantes, vendentes, apud se retinētes, vulgantes libros de rebus sacris.

Mm 2 fine

sine nomine authoris, & approbatione ab Ordinario obtrata. 2. In docentes, non esse necessariam confessionem ante sumptionem Eucharistiae. 3. In raptores mulierum, iuvenes, fauentes. 4. In cogentes contrahere matrimonia cum praescriptis. 5. In magistratus, qui requisiti non iuvant Episcopos, ad restituendam, vel conservandam clausuram monialium. 6. In ingredientes (cuiusque conditionis, vel sexus fuerint) monasteria Monialium, sine licentia inscripto obtrata. 7. In cogentes mulierem ingredi monasterium, & profiteri. 8. In impediendes sine iusta causa, sanctam voluntatem mulierum emittendi votum. 9. In dominos temporales, concedentes in terris suis locum pro duello.

ARTICULUS II.

Quae sint excommunicationes reservatae Episcopis?

Resp. Sunt haec. 1. Quae contrahitur ex levi percussione Clerici, vel gravi, si sit mulier. 2. In eos, qui absoluti in articulo mortis (à censura, vel peccato habente censuram annexam) ab eo, qui alias non poterat, non presentant superiori se, postquam convaluerunt. *v. Fill. t. 15. ca. 10. n. 241. c. 242.* 3. In Fratres Minores, si admittant in suis Ecclesiis, ad officia divina, Fratres tertii ordinis. 4. In procurantes abortum foetus animati, effectum secuto. 5. In eos, qui communicant in eodem crimine cum excommunicatis ab Episcopo. 6. *Ex omnibus*

omnes, quas ferunt Episcopi per propria statuta
& sibi reservant: quas Confessarii videat in Agēdis.

ARTICULUS III.

Quae sint Papa reservata extra Bullam Cæna?

Resp. I. *Contra omnes* magis obviæ sunt sequētes. 1. In incēdiarios. 2. In habentes literas Apostolicas falsas, & non destruentes: item in falsarios literarum Apostolicarum. 3. In effringentes & spoliantes Ecclesias. 4. In communicantes eodē crimine cum excommunicatis à Papa. 5. In vexantes eos, qui censurā in alios tulerunt. 6. In absolutos ab excommunicatione, sub conditione, & non implentes. 7. In violantes interdictum Papale. 8. In dantes & recipientes aliquid ex pacto, ob admissionē ad religionem. 9. In Simoniacos reales, circa ordinem vel beneficium. 10. In committentes simoniam confidentialem. 11. In Impedientes executionem literarum sacre pœnitentiariæ. 12. In dantes recipientes aliquid, pro gratia, aut iustitia, apud Sedem Apostolicam. 13. In committentes duellum, & ad id operantes, suadendo, &c. 14. In mulieres ingredientiæ Monasteria Regularium. 15. In impugnantes institutum Societatis JESU. 16. In facientes jurare illicita & contraria libertati Ecclesiasticæ. 17. In rapientes bona Ecclesiastica, item exigentes tributa ab Ecclesiasticis. 18. Violantes libertatem Ecclesiasticam, quoad fugiētes ad Ecclesiam. 19. Docentes posse fieri confessionē

in absentia. 20. In eos, qui alterutram opinionem de Conceptione B. Virginis, damnant peccati mortalis, vel hæreseos; item in eos, qui in concionibus, aliisque publicis actibus, ut lectionibus, conclusionibus, asserunt B. Virginem conceptam in originali. 21. In Percussores Clericorum. Quæ cum celebris sit, & multa scitu necessaria habeat, agetur de ea peculiariter infra.

Resp. II. *Contra Clericos & Religiosos* sunt hæc.
 1. Participantes in sacris cum excommunicatis à Papa. 2. Procurantes alienationem Ecclesiarum. 3. In Concionatores, qui scripturæ sensum à Doctorum interpretatione alienum, circa tempus Antichristi, & extremi iudicii, aliaque similia revelata prædicant. 4. In Parochos non implentes iuramentum de residentia factum. 5. In Mendicantes transuentes ad alium ordinem, præter Carthusiam. 6. In moniales exeuntes claustra sine licentia. 7. In religiosos, qui sine privilegio, vel speciali licentia Parochi, Clericis aut Laicis Sacramentum Eucharistiæ, vel unctionis ministrare, vel matrimonia solemnizare præsumunt.

•••) o (•••

ARTI-

ARTICULUS IV.

Quomodo intelligenda excommunicatio percussoris Clericorum?

Resp. Ea sic habet: *Si quis suadente diabolo in Clericum vel Monachum violentas manus iniecerit: anathematis vinculo subiaceat, & nullus Episcoporum presumat illum absolvere.*

Dicitur I. *Si quis*: intellige cuiuscunque sexus aut status, etiam impubes, dummodo rationis compos & doli capax. Extenditur autem ad efficaciter mandantes, consulentes, consentientes, suo nomine factam rati habentes, non impedi- entes, saltem si ex officio aut iustitia teneantur, ut Reges, iudices, & cæteri superiores. Item patres, tutores, heri, pædagogi, Parochi, &c. quibus alio- rum cura demandata est. Ita *Laym. l. 1. t. 5. p. 2. c. 5. n. 6. Bon. d. 2 q. 4. p. 1. n. 9. ex Molin. & commun.*

Dixi, *saltem, &c.* quia si ex charitate tantum te- neantur, etiam excommunicati, docet *Suar. Caiet. Fill. Medin. Sayr. &c.* Verum id probabilius negat. *Bon. l. c. ex Navar. Con. Regin. Henriq. Mo- lin. &c.*

Dicitur II. *Clericum*: quo nomine intelli- gitur omnis prima saltem tonsura initiatus, (etiam si conjugatus, dummodo cum unica virgine,) & deferat habitum, serviatque alicui Ecclesiæ: item etiam excommunicatus, suspensus, interdictus, degradatus verbaliter tantum.

Dicitur III. *Monachum*: intelligi quemvis religiosum, etiam laicum, conversum, novitium, utriusque sexus: itē tertiaris S. Dominici, S. Francisci, si gestent habitum, & vivant in communitate: itē eremitas subjectos alicui regulæ, vel superiori.

Dicitur IV. *Manus injecerit*: per quod intelligitur quævis contumeliosa actio exterior mortalis, circa Clerici personam, ut res ei adherentes, si ve fiat manu, si ve baculo, gladio, &c. *Bon. d. 2. q. 4. p. 1.* Ex dictis resolvuntur sequentes Casus.

I. Hanc excommunicationem incurrit. 1. Qui talem conspuir, conspergit aqua, pulvere, conspurcat luto, evellit crimen, lacerat vestem, eripit aliquid per vim & iniuriam de eius corpore, v. g. pileum, pallium, &c. ita ut actio sit gravior iniuriosa. *Bon. l. c. Lay. c. 5. n. 5.* 2. Qui concludit, aut violenter detinet carcere, vel loco, unde sine dedecore non potest exire, *ibid.* 3. Qui persequitur, ut in flumen, vel fossam incidat, equo decidat, &c. *Ibid.* 4. Qui manus violentas iniicit in equum, cui is insidet, occidendo, vulnerando, cædendo, sistendo per frenum, quæ actio licet sit levis respectu corporis, non tamen respectu honoris, *ibid.* 5. Qui aliquid supradictorum facit, etiam Clerico consentiente, dummodò sit injuriosum ordini Clericali, *Lay. l. c.* 6. Clericus, si se ipsum ex malitia vel passione (secus si ex devotione) percutiat iniuriosè *Lay. l. c. ex Nav.* 7. Qui percutit Clericum etiam meritum, si fiat, vel per quem non debet, ut si morte dignus puniatur à Judice seculari, vel modo illicito, ut si à Prælato puniatur per laicum. *Bon. l. c. ex Navar. Sayr. Suar. Fill. con. c. 1. vid. Lay. ca. 5.*

II. Non

II. Non incurrit. 1. Fur, qui clam abscindit crumenam, vel vestem tollit Clerico: quia non est actio violenta, sed fraudulenta. *Bon. l. c.* 2. Si percussio sit iocosa, vel casualis, v. g. si janitor, vel apparitor turbam arcens percutiat Clericum: item si pueri habentes primam tonsuram se pugnis percuriant. *Bon. l. ex Moll. Fill. Con. &c.* item si percussio sit ad defendendum se, vel vitam suam, vel uxoris, parentum, filiorum, vel res suas, cum modo: ramine tamen inculpa & tutelæ. *Lay. infra.* Et denique quando cunque percussio ob levitatem, vel imperfectionem actus, non esset mortalis, illa laico, ut docet *Caj. & Sa*: quod tamen *Suar.* universaliter non admittit, v. *Bon. l. c.* 4. Si fiat in tenebris, vel Clericum non agnoscas, quod habitum non gestet; quia ignorantia excusat. 5. Si Prælati, præceptor, pater, subditum in minoribus constitutum, correctionis causa (licet ita accedat) percutiat moderatè, habita ratione culpæ: imò Prælati & Præceptor Ecclesiasticus potest etiam in maioribus constitutum castigare. An idem possit pater, controversatur in utramque partem probabiliter v. *Lay. loco mox citando* 6. Si percutiatur realiter degradatus, vel bigamus; vel exerceat publicè officium cauponis, vel macellarii, vel scurræ, & ter monitus non cesset; vel inventus turpiter agens cum uxore, matre, sorore, vel filia; vel denique mulierem ipso facto sollicitans ad turpitudinem: quia perdit privilegium. v. *Lay. l. i. t. 5. p. 2. c. 5. Fill. l. 15. ca. 1.*

Resp. II. Etsi hæc excommunicatio sit reservata Papæ potest tamen Episcopus ab ea absolvere

Mm 5 his

his casibus: 1. Quando percussio, et si sit mortalis, est tamen prudentum iudicio levis, comparata cum enormi, v.g. si fiat palma, pugno, aut lapide, non relincente vestigium: & secundum *Anton. & Dian. p. 9. t. 4. R. 19.* nisi notabilem injuriam, & magnum scandalum pariat, qualem negat esse, si quis Sacerdotem pugno percutiat in faciem, licet guttæ sanguinis effluant. Enormis verò erit si membrum præscindatur, copiosus sanguis fundatur; vel etiam ratione dignitatis personæ, ut si percutiatur Episcopus, vel Abbas, etiam alapa.

2. Si percussor sit impubes, pauper, æger, senex, mulier, cæcus, claudus, servus, filiusfamilias vel non sui juris: uti & regulares ac moniales invicem verberantes; item si sint homines delicati, & quotquot habent legitimum impedimentum, ut non possint ire ad Papam, aut eius legatum; vel si dubium sit de excommunicatione, *Fill. l. 15. c. 1. n. 35. & sequent.* Denique si sit occulta, v. *supra hic c. 1. d. 5. & Dian. p. 9. t. 4. R. 63* In quibus omnibus casibus pro foro conscientiæ potest etiam facultas absolvendi impetrari (gratis quidem) ex Pœnitentiaria Româna à Maiore Pœ-

nitentiario, ut v. *supra his*

*l. 1. t. 2. c. 1. in ap-
pend.*

o (o)

ARTL.

ARTICULUS V.

*Quæ sint excommunicationes Papa
reservata per Bullam
Cœna?*

Resp. Præcipua est in hæreticos : quæ extenditur non tantum ad fautores, receptatores, & defensores hæreticorum ut sic, sed etiam in scienter retinentes, legentes, imprimentes, & defendentes libros hæreticorum, de religione tractantes, vel hæresin continentes. Ad quam excommunicationem incurrendam requiruntur 4. conditiones. 1. Ut author libri sit hæreticus. 2. Ut liber hæresin expresse contineat, vel de religione agat. 3. Ut legatur materia notabilis, & sufficiens ad mortale. 4. Ut scienter legatur, imprimatur, vel retineatur, *Laym. l. 2. t. 1. c. 15. n. 1.* Unde resolves.

I. Non excommunicari, 1. Si legas libros Catholicorum, referentes verba hæreticorum, etiam si animo hæresin discendi legas, *Laym. l. 2. ex Navar. Sanch. & c.* 2. Si in Catholici scriptoris libro, vel alio, hac Bulla non contento, legas adiecta scholia, vel notas authoris hæretici: quod tamen *Suar. tom. 5. d. 21. f. 2.* limitat, nisi scholia essent tam copiosa, ut ex iis potius, quam ex textu liber constare videretur. *Laym. l. c.* contra *Suar. & Sanch. & c.*

II. Non prohibentur hæreticorum libri philosophici, & alii hæresin non continentes, *Lay. l. c. n. 3.* Imo probabiliter nec ii, qui incidenter tantum continent hæresin non agentes ex professo de fi-

Mm 6

de,

de, Sayr. Graff. apud Lay. l. c. contra Suar. & Sanch. quid confirmat pro Germania, ubi Bulla cum tanto rigore non est recepta, v. Beca. 2. nu. 2. c. 15. q. 8. Legens tamen tales, incurrit excommunicationem non reservatam Indicis librorum prohibitorum, ubi is receptus est: quod non videtur esse factum in Germania, saltem cum isto rigore, ut habet Lay. l. c. n. 8.

III. Excommunicatur 1. Qui in sufficiente quantitate solum proœmium; vel epistolam ad lectorem, vel indicem libri, vel partem libri, in qua nulla est hæresis, legit, ut habet Laym. l. c. & Bon. 2. Probabiliter etiam is, qui alterum iussu suo legentem audit per alium, Lay. l. c. Azor. & c. contra Sanch.

IV. Probabiliter non excommunicatur, qui hæreticam concionem, aut epistolam seorsim editam legit; quia non est liber, Laym. l. c. n. 3. ex Sanch.

V. Non sufficit una alterave linea; imò secundum San. Rodriq. & Sa. nec integra pagina, etiam magni voluminis: quod tamen Bon. & Lay. l. c. non concedunt, licet hic fateatur, Confessario id posse ad hoc servire, ut non continuo damnet peccati mortalis, & excommunicationis eum; qui bono fine, vel etiam ex curiositate unam paginam legit.

VI. Non incurritur, si retinentur libri parvo tempore, v. g. uno alterove die: quia sicut materia, ita & temporis parvitas excusat, Lay. n. 7. ex Graff Sayr. Sanc. & c.

VII. Excusat ignorantia, etiam crassa, si vel

nescias

nescias esse hæreticum, vel tractare de religione,
*Laym. n. 4. v. Sanch. l. 2. mor. c. 10. & l. 9. de mat.
d. 32.*

VIII. Non excusatur is, qui librum vel in alie-
na domo vel alieno nomine, vel animo non le-
gendi habet. Item nec is, qui affirmat non esse
pravum, non esse exurendum. Item qui impedit
ne comburatur, qui disputationis causam defendit.
Ita *Bon.* qui tamen excusat eum, qui laudat sty-
lum, vel ingenium authoris, vel bonam doctri-
nam, quæ in eo est, sed non quatenus in eo est:
v. g. si dicas, hic liber esset bonus, si non haberet
hæresin; quia talis non defendit. *v. Lay. l. c. Bon.
d. 2. q. 5. p. 4.*

CAPUT III.

De Suspensione & Degradatione?

DUBIUM I.

Quid sit Suspendio, & quotuplex, & unde
dignoscendum, qualis, & quari-
ta sit?

R. Esp. I. Suspendio est censura, qua Clericus fun-
ctiones aliquas Ecclesiasticas exercere prohi-
betur, *vid. Bon. d. 3. pag. 2. Laym. l. 1. ir. 5. p. 3. c. 1.*
Unde resolves.

I. Solus Clericus potest suspendi.

II. Suspendere possunt, qui possunt ferre cen-
suras,

III. Ex